

національних задач. Глобалізація економіки зробила інноваційний та інформаційний ринок загальносвітовим. Зараз однією з найважливіших задач стає задача передбачення очікуваних нових можливостей методик трансферу технологій з урахуванням рівня та напрямів розвитку інноваційних процесів.

Висновки

1. Аналіз досвіду найрозвиненіших країн світу показує, що інноваційний бізнес є найбільш прибутковим бізнесом у світі.

2. Трансфер інноваційних технологій вийшов за кордони країн і набуває глобальних світових масштабів.

3. Методичну основу трансферу технологій складає ланцюг процесів технологічного аудиту, системного аналізу, стратегічного та тактичного менеджменту, прогнозування перспектив.

Надійшла 08.11.2010

УДК 330.526.34:338:24

ДЕРЖАВНИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ: ПІДХОДИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ДО ФОРМУВАННЯ

С.Л. КУЧЕР

Київський національний університет технологій та дизайну

У статті досліджено теоретичні і методологічні питання визначення наукового обґрунтування та практичного визначення меж державного сектору економіки на сучасному етапі розвитку економіки України.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями

Стан державного сектору економіки України не виправдує сподівання практично усіх громадян та експертів. Причина цього дуже проста: у жодному програмному документі відсутні критерії, яким державний сектор економіки повинен відповідати. Існує багато заклинань та констатації його невідповідності уявленням фахівців та публіки, однак практично відсутній системний збалансований погляд на його роль в економіці України на сучасному етапі її розвитку.

Узагальнюючи історичний досвід багатьох країн російській дослідник Л. Куліков виділяє чотири основних типи капіталізму (табл.1), кожен з них визначається певними ознаками стану суспільства, але слід зазначити, що кожен тип формалізує певний рівень розвитку суспільства і повинен бути пройдений на шляху до демократичного капіталізму [3].

На кожному з етапів розвитку капіталізму процес реформування відносин власності має свої особливості і тому дуже важливим є позиціонування сучасного стану розвитку економіки України, виходячи з якого повинна формуватися відповідна програма дій. Враховуючи наявні ознаки українського суспільства можна вважати, що вона знаходиться на переході від бюрократичного капіталізму до олігархічного, але поки що на боці бюрократичного капіталізму. Все це обумовлює необхідність по-

новому поглянути на процеси управління державним майном України. Стає надзвичайно актуальним завдання наукового обґрунтування та практичного визначення меж державного сектору економіки.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми

Багато хто з практиків та науковців країни приділяють цьому питанню велику увагу і, спираючись на зарубіжний досвід, пропонують новітні методи управління об'єктами різних форм власності, а у тому числі державної. Це Віннік О., Зельдіна О., Ледомська С., Музиченко А., Пасхавер О., Рудченко О., Лановий В., автор даної статті у ряді попередніх публікацій і досліджень та інші. Проте в дослідженнях вітчизняних науковців проблеми управління носять прикладний та не систематизований характер. Нажаль, останні публікації, що містили системний аналіз процесів роздержавлення власності, датовані 2000-2004 роками. В роботі О. Пасхавера, президента Центру економічного розвитку із назвою «Приватизація в Україні: проміжні висновки» (2000 р.) проаналізовано відмінності в ефективності державного і приватного корпоративних секторів економіки [10]. У монографії «Реформування відносин власності в Україні» під редакцією Рудченка О.Ю., Ледомської С.Ю. досліджується необхідність створення єдиної системи обліку та руху майна, що знаходиться у власності держави та викладаються принципи створення реєстрів державного та комунального майна [9]. Але питання ролі державного сектору економіки недостатньо опрацьовано не тільки у вітчизняній науці, але і у світовій.

Таблиця 1. Характеристика основних типів капіталізму

Тип капіталізму	Основні характеристики суспільства
Початковий капіталізм	<ul style="list-style-type: none"> • становлення капіталізму (первісне накопичення капіталу і розвиток ринкової економіки) • перерозподіл власності на користь найбільш енергійних підприємців • різке розшарування суспільства (жменька надбагатіїв на тлі океану бідності) • дуже високий рівень злочинності в суспільстві
Бюрократичний капіталізм	<ul style="list-style-type: none"> • головні важелі влади в руках бюрократії • надмірна керованість соціального життя і чиновницьке свавілля • розгул корупції в державному апараті, висока злочинність у суспільстві • низький рівень життя більшості населення на тлі процвітання бюрократів і верхівки бізнесу
Олігархічний капіталізм	<ul style="list-style-type: none"> • економічна і політична влада в суспільстві належить олігархії – вузькому колу верховодів бізнесу • державний апарат, політичні партії, ЗМІ куплені олігархами і працюють на них • високий рівень злочинності в суспільстві • низький рівень життя більшості населення на тлі процвітання олігархів і їхніх прислужників
Демократичний капіталізм	<ul style="list-style-type: none"> • демократія в країні, гарантія прав і свобод особи, закон і порядок «правлять бал» у суспільстві, державний захист власників від бандитів і здириків-бюрократів • різноукладна, соціально-ринкова економіка • могутній середній клас, мало бідних і надбагатих

Мета статті

Знайти розумне співвідношення між державним регулюванням і ринковим саморегулюванням - одне з ключових завдань, яке на сьогодні постало перед Українською державою.

Результати та їх обговорення

Україна має формувати таку національну модель ринку і державного регулювання економіки, яка враховувала б історичні реалії та сучасний зарубіжний досвід, хоча це співвідношення у розвинутих країнах дуже сильно різняться.

Нажаль у подальшому дослідження у цьому форматі від слідкувати не вдалося, однак можна констатувати, що у більшості країн ринкової економіки державі належить близько третини

національного багатства, вона перерозподіляє через бюджет половину валового національного продукту, здійснює до 20 відсотків капіталовкладень в економіку [6].

Якщо дивитись на розвиток західного світу упродовж ХХ століття, то однією з його визначальних рис буде зростання суспільного сектору. Частка ВВП, яка проходить через державні бюджети промислово розвинутих країн, зросла від близько 10% на початку століття до середнього рівня 40% в кінці, найнижчі показники тут становлять близько 30% (Японія, Австралія та Сполучені Штати), найвищі – близько 60% (Франція, Данія і Швеція). Це зростання відбулося головним чином у другій половині ХХ століття, у різних країнах воно відбувалось різними темпами, проте ця тенденція спостерігалась в усьому західному світі.

Щодо України аналіз рівня державної власності у галузях України (з урахуванням особливостей статистики) має характер наведений на рис.1.

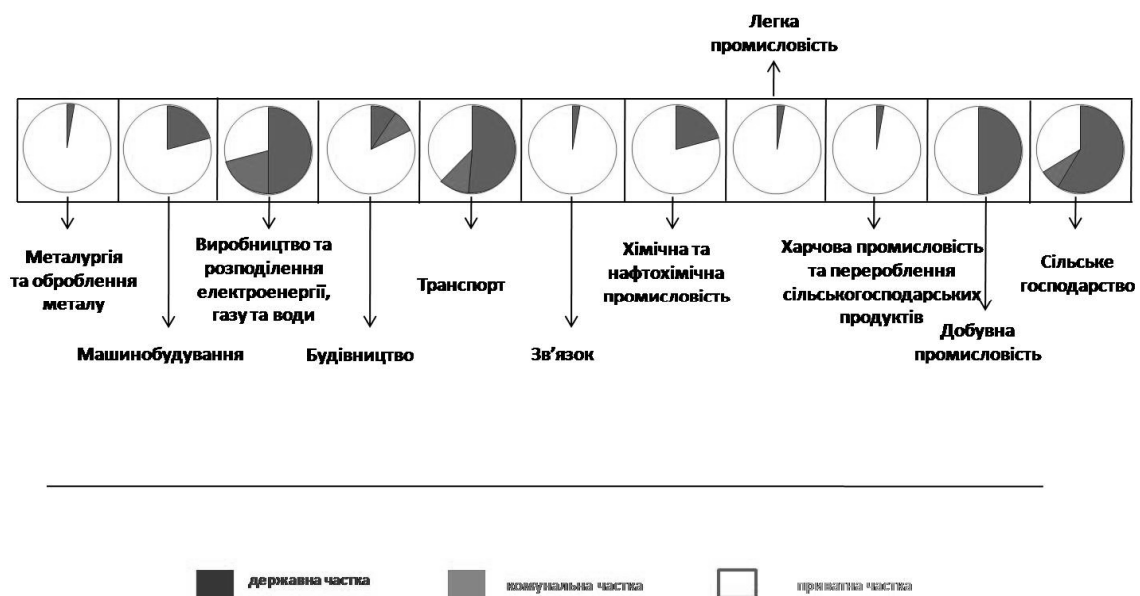

Рис. 1. Рівні державної власності у галузях України

Оскільки економіка – це діяльність людей, яка пов'язана з забезпеченням матеріальних умов їх життя, то у центрі уваги економічної теорії знаходиться господарське, виробниче життя суспільства, економічні зв'язки і відносини між людьми у процесі створення, розподілу, обміну та споживанню благ. Одним з засобів втручання держави у діяльність фінансових ринків є структура та склад державного сектора економіки, якій є сьогодні осередком планової економіки України. Саме тому його розміри, структура та умови функціонування можуть бути показником рівня ринкових трансформацій в Україні (інвестиційної привабливості), так і класифікацією сучасного етапу розвитку капіталізму в країні, що у свою чергу визначає набір інструментів та послідовність їх використання державними регуляторами.

В Україні підприємств приватної форми власності в 95 разів більше ніж державних (у 32 рази більше ніж комунальних), при цьому активи державних підприємств (комунальних також) лише у 2 рази менші ніж приватних, але чистий дохід приватних у 8,5 разів більший ніж у державних (у 85 разів більший ніж у комунальних). Така ж пропорція зберігається з показником чистого прибутку державних підприємств, а комунальні підприємства, взагалі, збиткові. Така ситуація є природною виходячи з:

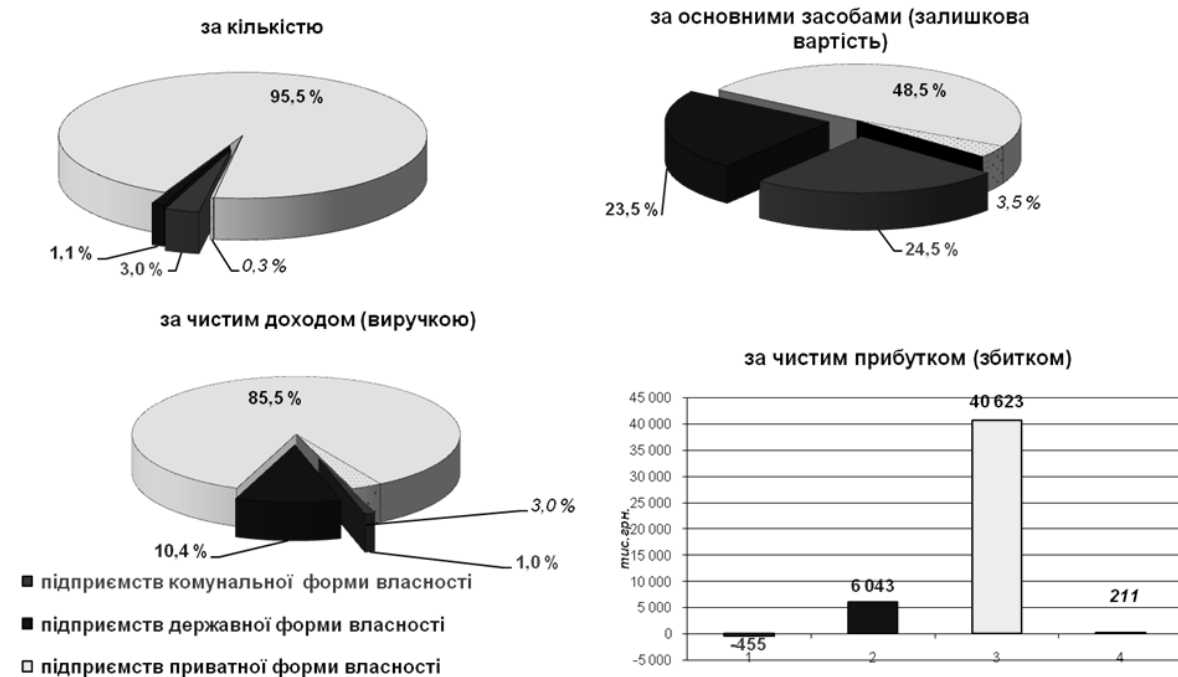
- В розрахунках у загальний обсяг підприємств приватної форми власності увійшли індивідуальні та малі підприємства, яких створено дуже багато, але сумарна вартість їх основних фондів становить за даними Держкомстату 3-4% загальної основних фондів всіх підприємств України, у той час як досить незначна кількість суб'єктів господарювання державної та комунальної форми власності використовує майже половину основних фондів, наявних в Україні ;

– використовуючи приблизно однакову кількість (майже половину наявних в Україні) основних фондів суб'єкти господарювання приватного сектора отримують майже у вісім разів більше чистого доходу та у сім разів більше прибутку ніж суб'єкти господарювання державного та комунального секторів за рахунок того, що було приватизовано підприємства найбільш прибуткових та ринково адаптованих видів діяльності;

– комунальні підприємства, які використовують чверть основних фондів, наявних в Україні, в цілому збиткові, що в умовах політики патерналізму, яка домінує в Україні, є цілком природним, тому що всі борги житлово-комунального сектора акумулюються саме на цих підприємствах, що дає можливість їм господарювати не досить ефективно та лишає їх без стимулів до розвитку.

– державні підприємства, серед яких залишилися заборонені до приватизації суб'єкти, стосовно яких у суспільстві відсутній консенсус щодо їх ринкової комерціалізації, здійснюють свою діяльність, як правило, в умовах відсутності вільного вибору виду діяльності та високих транзакційних витрат на управління. Тому результати їх діяльності можна вважати цілком прийнятними.

З огляду на наведені нижче відмінності державної власності від приватної, результати реформування відносин власності можна вважати цілком прийнятними, виходячи з необхідності одночасного забезпечення як соціальної справедливості, так і економічної ефективності (рис. 2).

за даними статистичного бюлетеня за 2008 рік "Основні показники роботи підприємств різних форм власності за окремими видами економічної діяльності" по підприємствах, які звітували по фінансовій звітності

Рис. 2. Структурні характеристики суб'єктів господарювання в Україні

Є багатий фактичний матеріал про порівняння підприємств, що знаходяться у власності держави та приватних осіб. Він показує, що державні підприємства за інших рівних умов встановлюють більш низькі ціни на свою продукцію; мають великі потужності; більше коштів витрачають на будівництво будинків і приміщень; використовують більш капіталомісткі технології; мають більш високі операційні витрати; рідше переглядають ціни, слабкіше реагують на зміни в попиті; виробляють менш різноманітну продукцію; повільніше освоюють нову техніку; мають триваліші терміни служби вищих керуючих [7]. Одна з головних особливостей управління державною власністю полягає в тому, що ця власність відрізняється абсолютним масштабом усупільнення, що утрудняє реалізацію оперативних управлінських впливів власника на об'єкти власності. Тому при управлінні державною власністю найбільш типовим є передача окремих об'єктів конкретним юридичним або фізичним особам, що дозволяє локалізувати управлінські впливи на них.

Висновки

1. Функція управління державною власністю має кілька аспектів. З одного боку, держава є єдиним суб'єктом публічної влади, що встановлює норми господарського законодавства. Ця частина функції управління економікою визначається як нормативна. З іншого боку, держава є одним із суб'єктів ринку, об'єкти власності якої функціонують у комерційному секторі економіки, підкоряючись нормам і правилам, створеним у результаті нормативного управління. Ця частина управлінських функцій держави визначається як продукційна.

2. Галузеві органи державної влади виконують як нормативну функцію (стосовно об'єктів всіх форм власності) так і продукційну (стосовно об'єктів державного сектора економіки). Ця обставина породжує конфлікт інтересів, оскільки нормативна функція доволі часто використовується для створення переваг при виконанні продуктивної. Тобто, інтереси підприємств державного сектора превалюють над недержавними. Необхідно розділити функції управління об'єктами державної власності галузі та регулювання діяльності підприємств всіх форм власності галузі (для цього створюються комісії з регулювання різних видів діяльності з не зовсім зрозумілим статусом) [1].

3. За функціональною ознакою можна виділити два типи об'єктів, що повинні належати до державного сектора: а) об'єкти, що безпосередньо задовольняють суспільні потреби, такі як оборона, забезпечення мінімально необхідних соціальних гарантій; б) виробництво у сфері природних монополій;

4. При впровадженні алгоритму автоматизованого моніторингу структурних змін у державному секторі економіки слід виходити з того, що, незважаючи на частково незадовільні результати роботи суб'єктів господарювання, потрібно утриматися від не ринкових методів впливу держави на їх діяльність, оскільки процес ринкової трансформації триває. Ринкова конкуренція сама встановлює оптимальний для економіки обсяг планування та ринкового регулювання у діяльності суб'єктів господарювання. Для кожної галузі та технології оптимальний розмір суб'єкта господарювання та його організаційно-правова форма буде регулюватися необхідністю мінімізації трансакційних витрат.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вінник О. М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення. Монографія. – К.: Атіка, 2003. – 352 с.
2. Капелюшников Р. И. Экономическая теория прав собственности: – М.: Институт мировой экономики и международных отношений, 2002. – 1990.- 205 с.

3. Куликов Л.М. Экономическая теория: учеб. – М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2008.– 432 с.
4. О'Коннор Д., Макдермот И. Искусство системного мышления / Пер. с англ. – М.: Альпина бизнес букс, 2006. – 245 с.
5. Розенберг Н., Бирдцелл Л. Как Запад стал богатым. – Бумажное русскоязычное издание: Новосибирск, «Экор», 1995, - С. 352
6. Стігліц, Джозеф Е. Економіка державного сектора / Пер. с англ. А.Олійник, Р.Скільській. – К.: Основи. 1998. – 854 с.
7. Эрнандо де Сото. Загадка капитала. Почему капитализм торжествует на Западе и терпит поражение во всем остальном мире / Пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2001. – 272 с.
8. Richard Pipes. Property and Freedom. Alfred A. Knopf., New York, 1999
9. Реформування відносин власності в Україні: Монографія. / Під редакцією О.Ю.Рудченка, С.Ю.Ледомської – К.: КФ ДП НДЕІ Мінекономіки та з питань європейської інтеграції. – 2004. – 502 с.
10. Підтримка Уряду України при формулюванні стратегічних завдань Державної програми приватизації на період з 2003 по 2008 рр. та визначенні пріоритетів її реалізації: Консультативний проект Федерального Уряду Німеччини з питань приватизації в Україні – Київ. – Альфа-Принт. – 2003. – 278с.

Надійшла 08.11.2010

УДК 334.02

АНАЛІЗ КОРУПЦІЙНОЇ ПОВЕДІНКИ З ВИКОРИСТАННЯМ КІБЕРНЕТИЧНИХ ЗАСАД

О. І. СИНЕНКО

Київський національний університет технологій та дизайну

Стаття присвячена теоретичним, методичним і практичним питанням формування ефективного механізму запобігання проявам корупції в економіці України із застосуванням положень кібернетики.

Україна по розповсюдженню корупції сьогодні знаходиться у лідируючій групі країн світу. Це у свою чергу призвело до невдоволення більшості громадян України і в цих умовах всі політичні сили спекулюють на лозунгах боротьби з корупцією, оскільки відсутнє системне бачення вирішення цієї проблеми. У суспільстві пов'язують прояви цієї проблеми із становлення ринкової економіки в Україні. Вважається, що саме впровадження механізмів її реалізації призвело, до появи численних проявів корупційної поведінки учасників економічних відношень, а для вирішення проблеми достатньо лише «закрутити гайки». При цьому практично всі Уряди та Президенти України відзначилися прийняттям жорстких програм боротьби з корупцією, але практичний результат був скоріше зворотнім. Все це